

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการวิเคราะห์แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในจังหวัดพระนครและธนบุรี ปรากฏผลการวิจัยโดยสรุปได้ดังนี้

๑. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับครูอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูอาจารย์ที่สอนภาษาอังกฤษส่วนมากเป็นหญิง วุฒิที่ใดส่วนมากต่ำกว่าปริญญา แต่มีวุฒิครู เช่น พ.ม. , ป.ม. โรงเรียนสาธิตมีครูอาจารย์ได้วุฒิส่งกว่าโรงเรียนประเภทอื่น ส่วนประสบการณ์ทางการสอนภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นอยู่ระหว่าง ๑ - ๕ ปี โรงเรียนรัฐบาลมีประสบการณ์ทางการสอนภาษาอังกฤษในระดับชั้นดังกล่าวมากกว่าโรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนสาธิต

๒. การเลือกแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครและธนบุรี เลือกใช้แบบเรียนหลักภาษาอังกฤษอยู่ ๓ ชุด คือ A Direct Method English Course Book I, II, III และ English for Thai Students Book I, II, III และ Intermediate English Course for Thailand Book I, II, III เลือกใช้แบบเรียนเสริมประเภทเสริมทักษะอยู่สามชุดคือ แบบเรียนเสริมทักษะภาษาอังกฤษ ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น , Standard Expression Book I, II, III และ Living Comprehension Book I, II, III เลือกใช้แบบเรียนเสริมประเภทคำประพันธ์อยู่หนึ่งชุดคือ บทอาขยานภาษาอังกฤษ ชั้น ม.ศ. ๑, ๒, ๓ และเลือกใช้นั่งอ่านประกอบอยู่สามเล่ม คือ Five Stories , A Holiday at Hua Hin และ The Haunted House

ผู้มีบทบาทสำคัญในการเลือกแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ คือ หัวหน้าสายเลือกร่วมกับคณะอาจารย์ที่สอนภาษาอังกฤษ

เมื่อเลือกแล้วปรากฏว่าครูอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้แบบเรียนเสริมและหนังสืออ่านประกอบซ้ำกันทุกปี ส่วนแบบเรียนหลักปรากฏว่าจำนวนครูอาจารย์ที่ใช้ชุดเดิมซ้ำกันทุกปีกับที่เปลี่ยนไปชุดอื่นบ้างนั้นมีได้เรียกกัน

๓. การใช้

๓.๑ ในการใช้แบบเรียนหลัก ครูอาจารย์ส่วนใหญ่ใช้หนังสือ ประมวลการสอนและคู่มือครูวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ ของศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญเป็นแนวทาง ไม่นิยมใช้คู่มือครูที่ผู้สอนจัดทำและไม่นิยมใช้คู่มือนักเรียน ทางฝ่ายนักเรียนก็ไม่นิยมใช้คู่มือนักเรียน ทั้งที่เป็นภาษาไทยและที่เป็นภาษาอังกฤษและไม่ใช้คู่มือที่จดแบบฝึกหัด

๓.๒ เมื่อใช้แบบเรียนเสริมประเภทเสริมทักษะ ครูอาจารย์ส่วนมากไม่กำหนดเวลาว่าจะสอนเมื่อใด แต่นำมาสอนเมื่อเห็นว่ามีเนื้อหาบางอย่างเกี่ยวกับแบบเรียนหลักเพื่อฝึกทักษะให้กว้างขวางขึ้น ฉะนั้นครูอาจารย์ส่วนมากจึงไม่สอนเรียงลำดับตั้งแต่ต้นเล่ม แต่เลือกบทที่เกี่ยวข้องกับแบบเรียนหลักมาสอนเป็นตอน ๆ ไป และไม่สอนจบทั้งเล่ม แต่สอนครบทุกเรื่องที่ต้องการนำมาเสริมแบบเรียนหลัก

๓.๓ ในการใช้แบบเรียนเสริมประเภทคำประพันธ์ ครูอาจารย์ส่วนมากใช้สอนตั้งแต่เทอมแรก กิจกรรมที่ใช้ในการสอนคือ ให้อ่านหรือร้องเพลงตามเทป บางท่านให้นักเรียนแสดงท่าทางตามเรื่องและแสดงละคร เมื่อสอนแล้วครูอาจารย์กำหนดบทประพันธ์ให้นักเรียนท่องจำ

๓.๔ ในการใช้หนังสืออ่านประกอบ ครูอาจารย์ส่วนมากใช้สอนสลับกับแบบเรียนหลัก โดยมอบหมายให้นักเรียนอ่านนอกเวลาแล้วให้มาอภิปรายในห้องเรียนบ้าง ให้ทำรายงานการอ่านเป็นตอน ๆ ไป บ้าง

๓.๕ ก่อนสอนแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ ครูอาจารย์ส่วนมากทำบันทึกการสอนที่ไม่ทำให้เหตุผลว่าเพราะอาศัยความชำนาญที่สอนมาแล้วหลายปี เพราะไม่มีเวลา และเพราะเห็นว่าไม่จำเป็น

๓.๖ ในการใช้แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ ครูอาจารย์ส่วนมากประสบปัญหาพอสมควร แต่สามารถแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้โดยอาศัยความช่วยเหลือจากหัวหน้าสาย เพื่อนครู และจากการค้นคว้าตำราต่าง ๆ

๔. ความเห็นทั่ว ๆ ไป

๔.๑ ครูอาจารย์ส่วนมากมีความเห็นว่า แบบเรียนหลักที่ใช้ให้ความรู้ภาษาอังกฤษพอเป็นพื้นฐานให้นักเรียนศึกษาขั้นสูงต่อไปได้ ทั้งครูอาจารย์และนักเรียนเห็นว่าแบบเรียนหลักที่ตนใช้มีเนื้อหาต่อเนื่องกับแบบเรียนที่ใช้ในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

๔.๒ ครูอาจารย์ส่วนมากเห็นว่าแบบเรียนเสริมประเภทเสริมทักษะที่ใช้สอดคล้องกับ

แบบเรียนหลักก็พอใช้ ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ กว้างขวางกว่าแบบเรียนหลักพอสมควร

๔.๓ ครูอาจารย์ส่วนมากเห็นว่า บทอาขยานภาษาอังกฤษ ชั้น ม.ศ. ๑ , ๒ , ๓ ให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะคำประพันธ์ภาษาอังกฤษพอเป็นพื้นฐานในการศึกษาชั้นสูงต่อไป จังหวะที่ใช้ก็สามารถทำให้นักเรียนสนุกสนานได้พอสมควร

๔.๔ ครูอาจารย์ส่วนมากเห็นว่าหนังสืออ่านประกอบที่เพิ่มความสอดคล้องกับแบบเรียนหลัก คือ ทำขึ้นจากพื้นฐานความรู้ของนักเรียนที่ได้จากแบบเรียนหลักและช่วยให้นักเรียน เกิดความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการใช้คำและรูปประโยคที่นักเรียนได้เรียนมาแล้วจากแบบเรียนหลัก

๔.๕ ครูอาจารย์ส่วนมากเห็นว่านักเรียนมีความพอใจแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบที่ใช้พอสมควร คำตอบของนักเรียนตรงกับความเห็นของครูอาจารย์ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า สนุกพอใจแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบที่ใช้พอสมควร

๔.๖ ครูอาจารย์และนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบที่ใช้มีราคาพอสมควร

๕. คุณภาพในการจัดทำรูปเล่ม

โดยทั่ว ๆ ไป แล้ว แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบมีคุณภาพในการจัดทำรูปเล่มก็พอใช้ แต่ควรแก้ไขปกและการเย็บเล่มใหม่ให้ความทนทานมากขึ้น คุณภาพของกระดาษพิมพ์ควรให้ดีกว่าเดิม นอกจากนี้มีข้อบกพร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ควรได้รับการแก้ไขคือ ภาพประกอบบางภาพยังไม่ชัดเจนและไม่สัมพันธ์กับเรื่อง และยังมีพิมพ์คำผิดและตกหล่นอยู่บ้าง สำหรับหนังสืออ่านประกอบทั้งสามเล่มยังขาดตัวอักษรที่มีลักษณะพิเศษเพื่อนำเสนอที่สำคัญ

๖. ความสอดคล้องกับหลักการเรียนการสอนและหลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้

๖.๑ ครูอาจารย์และนักเรียนมีความเห็นว่า แบบเรียนหลักชุด A Direct Method English Course และชุด English for Thai Students มีความสอดคล้องกับหลักการเรียนการสอนและหลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้เกือบทุกคำ ที่ควรแก้ไขคือ แบบเรียนชุด A Direct Method English Course ควรเน้นการสอนเสียงที่เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนไทยให้มากขึ้น ชุด English for Thai Students ควรแก้ไขแบบฝึกหัดให้เหมาะสมใจกว่าเดิม สำหรับแบบเรียนชุด Intermediate English Course for Thailand ผู้ใช้โดยเฉพาะครูอาจารย์เห็นว่าควรแก้ไขทั้งด้านเนื้อเรื่อง การฝึกทักษะ การสอนสิ่งที่เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนไทยและคุณภาพของแบบฝึกหัด

๖.๖ แบบเรียนเสริมทักษะภาษาอังกฤษ ประโยค ม.ศ. ต้น มุ่งฝึกทักษะทั้งสี่ให้ครบถ้วนและกว้างขวางกว่าที่มีให้ฝึกในแบบเรียนหลัก ส่วนแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบที่เหลือนอกจากนี้สอนโครงสร้างภาษาและฝึกทักษะทั้งสี่ไม่ครบถ้วน มุ่งสอนโครงสร้างภาษาและฝึกทักษะเฉพาะตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบนั้น ๆ สำหรับบทอาขยานภาษาอังกฤษ ม.ศ. ๑, ๒, ๓ และหนังสืออ่านประกอบทั้งสามยังขาดแบบฝึกหัดท้ายบทเพื่อช่วยความจำและความเข้าใจของนักเรียน

๗. ความสอดคล้องกับหลักสูตร

โดยทั่วไป แบบเรียนหลักทั้งสามมีความสอดคล้องกับหลักสูตรที่พอใช้ ที่ควรแก้ไขคือยังขาดศัพท์ที่เป็นป้ายประกาศซึ่งนักเรียนเห็นอยู่บ่อย ๆ มีตัวอย่างจดหมายประเภทต่าง ๆ น้อยเกินไป และให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวรรณคดีของชาวตะวันตกน้อยเกินไป ส่วนแบบเรียนเสริมและหนังสืออ่านประกอบนั้นสอดคล้องกับหลักสูตรตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของการจัดทำแบบเรียนนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะ

๑. จากผลการวิจัยปรากฏว่า หัวหน้าสายวิชานับบทบาทสำคัญมากทั้งในด้านการเลือกแบบเรียนและช่วยแก้ปัญหาการใช้แบบเรียนต่าง ๆ ของครูอาจารย์ หัวหน้าสายวิชาจึงควรรอบรู้เกี่ยวกับแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบภาษาอังกฤษว่ามีที่จุด แต่ละจุดมีลักษณะอย่างไร เพื่อชี้แจงให้ครูอาจารย์ในสายได้ทราบถึงข้อดีข้อบกพร่องของแบบเรียนชุดต่าง ๆ ประกอบการพิจารณาเลือกแบบเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนของตนที่สุด เมื่อเลือกได้แล้วจะได้สามารถแนะนำครูอาจารย์ว่าแบบเรียนที่เลือกใช้นั้นยังควรเพิ่มเติมเรื่องใด ตรงไหนบ้าง จึงจะเป็นแบบเรียนที่สมบูรณ์ ทั้งเมื่อครูอาจารย์มีปัญหาลูกศิษย์ หัวหน้าสายวิชาจะช่วยแก้ไขได้ถูกต้องทันเวลาที่ และควยวิธีที่ดีที่สุด

๒. ครูอาจารย์จำนวนไม่น้อย อาศัยการค้นคว้าตำราอื่น ๆ เมื่อมีปัญหาการใช้แบบเรียนต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรจัดให้มีห้องสมุดในโรงเรียน และบรรณารักษ์ควรจัดหาหนังสือที่เป็นประโยชน์แก่การค้นคว้าของครูอาจารย์ไว้ให้พร้อมด้วย

๓. มีครูอาจารย์จำนวนหนึ่งไม่ทำบันทึกการสอน เนื่องจากสอนมาหลายปี อาศัยความชำนาญจึงไม่ทำบันทึกการสอน ครูอาจารย์บางคนไม่ทำบันทึกการสอนเพราะโรงเรียนไม่กำหนดให้ทำ เช่นนี้ ผู้บริหารการศึกษาและหัวหน้าสายวิชาควรชี้แจงแนะนำ และกำหนดให้ครูอาจารย์ได้ทำบันทึก

การสอน เพราะการห้ามบันทึกการสอนจะช่วยให้ครูอาจารย์ได้เตรียมพร้อมล่วงหน้า และในขณะที่ห้ามบันทึกการสอนครูอาจารย์อาจเกิดความคิดใหม่ ๆ ได้วิธีการใหม่ ๆ มาสอนให้ได้น่าสนใจกว่าเดิม

๔. ครูอาจารย์ควรศึกษาคู่มือครูและคู่มือนักเรียนที่มีผู้จัดทำขึ้น ถึงแม้จะไม่ทำตามคำแนะนำที่มีอยู่ในคู่มือนั้น เพราะไม่เห็นด้วย หรือเพราะเหตุใดก็ตาม ก็อาจเป็นประโยชน์ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับแบบเรียนที่ตนใช้ช้อยู่มากขึ้น อันอาจเป็นประโยชน์ในการสอนไม่มากนักน้อย อีกประการหนึ่ง การศึกษาคู่มือนักเรียนไว้จะช่วยทำให้ตามนักเรียนทัน เพราะนักเรียนบางคนใช้คู่มือในทางที่ผิด เช่น ลอกเฉลยแบบฝึกหัดในคู่มือมาส่ง ไม่ได้ทำตามความสามารถของตน ครูที่ศึกษาคู่มือนักเรียนจะจับได้ทันที จะได้แนะนำนักเรียนใกว่าจะใช้คู่มือนักเรียนให้ได้น่าสนใจอย่างไร

๕. โรงเรียนที่เลือกใช้หนังสือชุด A Direct Method English Course เป็นแบบเรียนหลัก ควรทราบว่าแบบเรียนนี้ไม่ได้จัดทำขึ้นเพื่อนักเรียนไทยโดยเฉพาะ ถ้าจะสอนให้ได้น่าสนใจ ควรใช้คู่มือครูและประมวลการสอนภาษาอังกฤษ ของ ศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญ เพราะหนังสือคู่มือเล่มนี้จัดทำขึ้นโดยอาศัยแบบเรียนชุดนี้เป็นหลัก ได้เพิ่มเติมสิ่งที่เป็นประโยชน์ และได้นำวิธีใช้แบบเรียนชุดนี้ไว้อย่างละเอียดด้วย

๖. คณะผู้จัดทำแบบเรียนควรจัดให้มีการสาธิต , อบรมและนิเทศครูอาจารย์ในการใช้แบบเรียนต่าง ๆ ให้ได้ผลตามที่ผู้จัดทำต้องการ เช่น หนังสือชุด English for Thai Students และ แบบเรียนเสริมทักษะภาษาอังกฤษ คณะผู้จัดทำได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้กับนักเรียนไทย โดยพยายามเรียบเรียงให้สอดคล้องกับหลักการเรียนการสอน หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ และหลักสูตร แต่ผู้ใช้อาจนำไปใช้ไม่ถูกต้องวิธีหรือผู้ใช้ไม่เข้าใจวิธีใช้ตามที่แนะนำไว้ข้างต้น อาจนำไปใช้อย่างไม่ถูกต้องและไม่ได้น่าสนใจตามที่คณะผู้จัดทำต้องการ คณะผู้จัดทำซึ่งอยู่ในหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญ และกรมวิชาการ ควรจัดบริการทางด้านการสาธิต อบรมและนิเทศครูอาจารย์อย่างทั่วถึงในการใช้แบบเรียนที่ตนจัดทำเพื่อให้บรรลุผลที่ตนต้องการ

๗. แบบเรียนที่เพิ่งจัดทำขึ้นใหม่ เช่น Intermediate English Course for Thailand Book I, II, III ควรจัดให้มีการทดลองใช้โดยคณะผู้จัดทำให้การนิเทศและอบรมอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งติดตามผลการใช้เพื่อนำมาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ดีเสียก่อนที่จะจัดพิมพ์เพื่อใช้ในโรงเรียนทั่วไป เมื่อแก้ไขสมบูรณ์แล้วจะจัดพิมพ์เพื่อใช้ตามโรงเรียนต่าง ๆ ก็ควรจะมีคำแนะนำการใช้หรือคู่มือครูแนะนำการใช้้อย่างละเอียด มิฉะนั้นผู้ใช้อาจประสบปัญหามากมาย ดังเช่นที่ปรากฏแก่ครูอาจารย์ที่เลือกใช้ Intermediate English Course for

Thailand

๘. แบบเรียนที่จัดพิมพ์ขึ้น ไม่ควรมุ่งแต่จะให้ราคาถูกจนทำให้ขาดคุณภาพในการจัดทำรูปเล่ม เช่น ปกและการเย็บเล่มไม่ทนทาน กระดาษที่ใช้พิมพ์ขาดคุณภาพ ภาพประกอบมีจำนวนไม่เหมาะสมกับความจำเป็น สิ่งเหล่านี้อาจส่งผลเสียแก่การเรียนการสอน ถึงแม้แบบเรียนนั้น ๆ จะมีคุณภาพทางด้านเนื้อหาพร้อมก็ตาม เช่นทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายไม่สนใจอยากเรียน ดังนั้นแบบเรียนที่มีเนื้อหาดีแล้วควรปรับปรุงให้มีคุณภาพในการจัดทำรูปเล่มให้ดีขึ้นด้วย แม้ราคาจะสูงขึ้นแต่ก็ใช้ได้อึดถึกกว่า และหนังสือทนทานแน่นอนหาใช้ได้นาน อาจนำไปสู่โปรแกรมแลกเปลี่ยนหนังสือแบบเรียน และโปรแกรมที่โรงเรียนจัดให้ยืมหนังสือแบบเรียนได้ ถ้าแบบเรียนมีคุณภาพในการจัดทำรูปเล่มไม่ทนทาน ใข้หนึ่งแบบเรียนก็ขาดหลุกหลุยจะไม่สามารถจัดโปรแกรมเช่นนี้ได้

๙. คณะผู้เรียบเรียงหนังสือแบบเรียน ควรติดต่อประสานงานกับผู้วาดภาพประกอบอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ภาพประกอบที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง และอธิบายสิ่งที่คณะผู้เรียบเรียงต้องการให้อธิบายอย่างถูกต้อง

๑๐. ผู้ใช้แบบเรียนต่าง ๆ ควรศึกษาลักษณะและวัตถุประสงค์ของแบบเรียนแต่ละเล่มที่ตนนำมาใช้เพื่อใช้ให้ถูกต้องตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของแบบเรียนนั้น เช่น หนังสือชุด Standard Expression และ Living Comprehension จะนำมาใช้เป็นแบบเรียนหลักไม่ได้ เพราะมุ่งสอนเฉพาะด้านคือ Standard Expression มุ่งสอนไวยากรณ์ เรียงความ และจดหมาย ส่วน Living Comprehension มุ่งสอนการอ่านเข้าใจภาษาเท่านั้น ครูอาจารย์อาจนำมาใช้เสริมแบบเรียนหลักทางด้านดังกล่าวได้

๑๑. แบบเรียนทุกเล่มปรากฏว่ามีข้อบกพร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งไม่ควรจะผ่านไป เช่น พิมพ์ตก สะกดผิด ตัวอักษรไม่ชัดเจน คำอธิบายไม่ชัดเจน เมื่อจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้วควรมีคณะกรรมการตรวจดูก่อนจะนำออกจำหน่าย ถ้ามีคำผิดหรือข้อบกพร่องตรงใดควรมีใบแทรกชี้แจงให้ผู้ใช้ได้ทราบก่อนเพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาในระหว่างการเรียนการสอน และในการพิมพ์ครั้งต่อไปควรแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์

๑๒. การวิจัยครั้งนี้ทำในวงที่ค่อนข้างกว้าง แม้จะพยายามทำให้ลึก แต่ก็ไม่สามารถทำให้ลึกได้เท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงใคร่จะเสนอให้ผู้ที่มีโอกาสทำการวิจัยครั้งต่อไปได้ทำการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพื่อให้ทราบลักษณะคิลักษณะบกพร่องของแบบเรียนต่าง ๆ ชัดเจนขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเลือก การปรับปรุง การสร้าง และการเพิ่มเติมแบบเรียนให้สมบูรณ์ได้อย่าง

ถูกต้องยิ่งขึ้น ขอเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไปในเรื่องนี้คือ

๑๒.๑ เนื่องจากมีโรงเรียนหลายโรงเรียนในจังหวัดพระนครและธนบุรีกำลังอยู่ในระหว่างเปลี่ยนแปลงการใช้แบบเรียนหลักจาก A Direct Method English Course Book I, II, III มาใช้ English for Thai Students Book I, II, III บางโรงเรียนใช้ Intermediate English Course for Thailand Book I, II, III บางโรงเรียนจะมีครูอาจารย์และนักเรียนจำนวนหนึ่งที่มีประสบการณ์การใช้แบบเรียนหลัก ๒ ชุด ควรจะได้มีการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ใช้เมื่อใช้ A Direct Method English Course Book I, II, III กับเมื่อใช้ English for Thai Students Book I, II, III หรือ Intermediate English Course for Thailand Book I, II, III ว่าผู้ใช้เห็นว่าแบบเรียนชุดไหนดีกว่ากัน ซึ่งจะช่วยให้ทราบข้อดีข้อบกพร่องของแบบเรียนได้ชัดเจนขึ้น

๑๒.๒ ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนหญิงกับนักเรียนชายที่ใช้แบบเรียนชุดเดียวกันว่ามีความคิดเห็นแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไรบ้าง

๑๒.๓ ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนอ่อนและนักเรียนเก่ง ที่ใช้แบบเรียนชุดเดียวกันว่ามีความคิดเห็นแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไรบ้าง

๑๒.๔ ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูอาจารย์ในระดับปริญญาตรีและต่ำกว่าปริญญาตรีที่ใช้แบบเรียนชุดเดียวกันว่ามีความคิดเห็นแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไรบ้าง